

I denne gigantiske fabrikkhallen produserer 4500 arbeidere undertøy for store, vestlige klesmerker som H&M, Cubus og Marks & Spencer. Arbeiderne her har blant bransjens beste arbeidsvilkår. Men selv her tjener syerskene Aftenposten møter ikke mer enn den lovbestemte minstelønnen for maskinsyersker, hvis man ikke regner med overtid.

De bor i enkle skur, jobber 12-timersdager og tjener under 4 kroner timen. Bør vi kjøpe klær laget av kvinner som lever under slike forhold?

«Made in Bangladesh»

tekst Stine Barstad og June Westerveld
foto Jan T. Espedal

Dhaka, Bangladesh/Oslo

Betonggulvet er fuktig og jordete. En sengebrisk med en tynn, fargerik madrass dekker to tredjedeler av rommet.

Utenfor hører vi barn som roper, biler som tuter og skramling fra gryter og kar. I blikktaket henger snorer med sjal.

Her bor Konok. Hun er 20 år og har store, mørke øyne og et åpent blikk. Det er fredag og en sjelden fridag. Alle andre dager lager hun stoffer til en fabrikk som lager klær for blant annet de skandinaviske merkene H&M og Cubus. Vi ser på det som billigklær. For Konok er det ikke mulig å kjøpe ett eneste ett av

dem. Til det er de altfor dyre.

I en lav, rød hylle ved siden av sengen har hun «klesskapet» sitt: To hyller med pent brettede sjal, kjoler og løse bukser i sterke, glade farger. I hyllen over står toalettsakene, og på en hylle på veggen over sengebrisen står et par blikkgryter og noen plastkrukker med ris og krydder.

– Velkommen, sett deg ned, sier Konok og smiler. Hun er stolt over det lille rommet som er hennes eget. Hun leier det, og det ligger ti minutters gange fra fabrikk hun jobber på i Ashulia nord i Dhaka i Bangladesh. Hun bøyer seg ned og fisker frem et eple fra under sengen, som hun raskt kutter og serverer.

Budsjettet hennes er enkelt. For rommet betaler hun 210 kroner i måneden. Hun bruker minst 260 kroner på mat. Da har hun en drøy hundrelapp igjen av grunnlønnen sin, som er på 586 kroner i måneden, eller

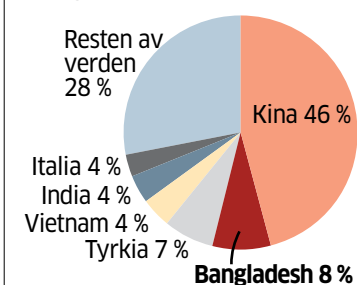
3 kroner og 30 øre timen. Hver måned forsøker hun å sende minst 200 kroner hjem til moren og søsknene sine som bor i en landsby to timers kjøretur unna. For å klare det, må hun jobbe mye overtid. En sjelden gang kjøper hun seg et nytt sjal. Men de hun har varer lenge. Hun tar godt vare på dem.

«Made in Bangladesh»

Fabrikk Konok jobber på, er kinesisk-eid. I en 15 etasjes grå betongkoloss bak et høyt mursteinsgjerde opererer hun store strikkemaskiner seks dager i uken. For det tjener hun bare så vidt over den lovbestemte minstelønnen på 556 kroner i måneden – et nivå fagforeningen mener er umulig å overleve på. Det burde vært minst det dobbelte, mener de. (Se sidesak).

Konok er én av de over 5 millioner arbeidere som holder hjulene i gang i Bangladesh' over 7000 tekstilfabrikker. Bare Kina

Norges klesimport i 2015

produserer mer klær til nordmenn enn Bangladesh. Hvert åttende plagg på klesstativene kommer fra det fattige, folkerike landet sør i Asia.

De fleste tekstilarbeiderne bor som Konok. De kan bare drømme om en hvit T-skjorte fra H&M. «Jeg skal aldri mer handle klær på H&M! Usj, hvor urettferdig det er ...» skriver en ung jente på Twitter etter å ha sett første episode av web-TV-serien Sweatshop, som handler om forholdene til tekstilarbeidere

i Kambodsja. Serien vises nå på nett hos Aftenposten og svenske Aftonbladet.

Bør vi ha dårlig samvittighet for de store haugene med «billigklær» vi trykker inn i våre egne klesskap når vi vet at de er laget av jenter som lever under slike forhold?

Nei, mener H&M-sjefen. – At vi produserer i Bangladesh er jo positivt for landet! Kundene skal føle seg trygge når de ser merkelappen «Made in Bangladesh» og tenke «Bra! Da hjelper jeg til», sa administrerende direktør og H&M-arving Karl Johan Persson entusiastisk da han ga et sjeldent intervju til Aftenposten for to år siden.

Han og familien har tjent seg søkkrike på å produsere klær i landet med verdens laveste arbeidskostnader. Ifølge H&Ms årsrapport fikk Karl Johan Persson en lønn på 15 millioner svenske kroner i fjor og hadde ifølge Forbes en formue på rundt 20 mil-